

2. Савченко С.В. Интеграція вищої освіти Німеччини в європейський освітній простір /С.В. Савченко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Ч.1. – 2001. – № 13 (224). – 2001. – С. 2-8.
3. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Л. Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Є. І. СОКОЛ, Б. В. КЛИМЕНКО. – Харків : Нац. техн. ун-т "Харківський політехнічний ін-т", 2004. – 143 с.
4. BMF/KMK 2007: Bologna Prozess: Nationaler Bericht 2005-2007. Berlin, 2007. – 30 S.
5. Kerst, Christian, und Christoph Heine, André Wolter. „Implementation der neuen Studiengänge – Stand und Auswirkungen auf Studierbereitschaft und Studierchancen“. *Jahrbuch Hochschule gestalten 2005: Denkanstöße zum Bologna-Prozess*. Hrsg. Frauke Gützkow, Gunter Quaißer. Bielefeld: Universitätsverlag Webler, 2005. – S.39-61.
6. Mayer, Evelies. „Staat und Hochschulen: ein aktuelles Thema der Hochschulreform in Deutschland“. *Die neue Verantwortung der Hochschulen*. Hrsg. Evelies Mayer, Hans-Dieter Daniel, und Ulrich Teichler. Bonn: Lemmens, 2003.
7. European legislation summaries. Стислий огляд законодавчих актів Європейського Союзу). http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11088_de.htm. – Назва з екрана.
8. Trier Universität. Офіційний сайт Трійського університету. Режим доступу: <http://www.uni-trier.de/>. – Назва з екрана.

Гаврилюк А.В.

УНИВЕРСИТЕТСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ГЕРМАНИИ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОГО ПРОЦЕССА

В статье рассматриваются особенности университетского образования Германии второй половины XX – в начале XXI в. в контексте Болонского процесса. В статье рассмотрено понятие классического университета Германии, образовательной политики. Представлено основные нормативно-правовые документы, которые регулируют образовательную политику классических университетов Германии. Обозначено основные векторы академической мобильности студентов и преподавателей классических университетов Германии.

Ключевые слова: университетское образование; классический университет; образовательные реформы; Болонский процесс; академическая мобильность.

Gavryliuk A.

UNIVERSITY EDUCATION OF GERMANY IN THE CONTEXT OF BOLOGNA PROCESS

The article focuses on peculiarities of the university education of Germany during the last half of the 20th century and in the beginning of the 21st century in the context of Bologna process. Due to the implementation of the Bologna process the field of higher education in Germany has changed drastically. One of the main changes was a transition from old traditional degrees into the new one – such as Bachelor, Master degrees at the universities. All German universities signed a petition to implement the new degrees till 2010. However, there are still some universities that had old degrees.

The article defines the notions of the classical university and educational politics in Germany. Each federal state in Germany with its own legislative power had implemented the new regulations for the university system according to the Bologna reform. The article also shows these main jurisdictional documents that regulate the educational politics of classical German universities.

The article concentrates on the academic mobility of professors and students of classical German universities. There is a clear tendency for the onward mobility of students and academia at the universities. German students prefer Austria, Netherlands, England and Switzerland as the countries of their destination. Among the activities in the foreign countries German students prefer summer school, language courses, internships and teaching jobs. Some German universities demand one semester of internship (Aufenthaltsaufenthalt) at the foreign university. However, many German students have problems with mobility and exchange. The most common problems are organizational, financial, and cultural problems.

The article discusses the academic mobility among the scholars. German statistical data has shown that there is a rising number of German scholars' mobility and approximately ten percent of the academia is involved in one of the exchange programs. The most popular research institutions that provide grants for German scholars are German Academic Exchange Service (DAAD), the Max Planck Society (MPG), and The Helmholtz Association of German Research.

The article concludes that Ukrainian system of higher education can profit from the successful experience of the Bologna process implementation in Germany. Ukrainian universities, for example, can take advantage from different exchange programs for scholars and students.

Key words: university education; classical university; educational reforms; Bologna process; academic mobility.

Подано до редакції 23.03.2015.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Москаленко А.М.

УДК 371.12; 437.6

© 2015

Ключкович Т.В.

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ У СУЧАСНІЙ СЛОВАЧЧИНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В статті висвітлено особливості концептуальної розробки та нормативно-правового регулювання проблеми професійного розвитку вчителів у Словаччині. Зроблено висновок про те, що, попри наявність проблемних сфер, у Словаччині відбулися позитивні зміни в системі професіоналізації вчителів, орієнтовані на кар'єрний ріст та підвищення кваліфікації педагогів. Найбільш актуальною проблемою, яка потребує в майбутньому свого розв'язання, є нормативне визначення системи професійних стандартів вчителів.

Ключові слова: Словаччина, професіоналізація, вчитель, педагогічна освіта, кар'єрний ріст, підвищення кваліфікації.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах пошуку Україною шляхів вдосконалення професійної підготовки та фахового росту вчителів важливим є вивчення досвіду зарубіжних країн у цій сфері. Досвід Словачької Республіки (СР) буде в нагоді не тільки з огляду на її історичну та соціокультурну близькість як країни-сусіда, але й через складність і суперечливість процесу реформування педагогічної освіти на шляху інтеграції в європейський освітній простір. У сучасній Словаччині зроблено значний поступ до професіоналізації та актуалізації вчительської праці, що зумовлено як науковими, так і практичними запитами суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Підготовка та професійний розвиток вчителів у Словаччині є предметом наукових студій як загальнотеоретичного, порівняльного характеру, так і конкретно-спрямованих досліджень, що висвітлюють специфіку словацької системи педагогічної освіти. В Словаччині проблемою професіоналізації вчителя займаються Б. Касачова, Б. Косова, І. Павлов, Ш. Порубський, Б. Пупала, які досить критично оцінюють становище вчителів та політику держави щодо реформування сфери педагогічної освіти. Їх дослідження сприяли розвитку теорії учительської професії, принесли важливі результати для вирішення актуальних проблем учительської практики і нормативного регулювання. Серед вітчизняних вчених, наукові пошуки яких охоплюють окремі аспекти даної проблематики, слід назвати В. Старосту (педагогічна практика словацьких студентів), Г. Товканець (вища економічна освіта в Словаччині).

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у висвітленні особливостей концептуальної розробки та нормативно-правового регулювання проблеми професійного розвитку вчителів у Словацькій Республіці в ретроспективному контексті.

Виклад основного матеріалу дослідження... Процес постійного професійного розвитку вчителя, його педагогічної компетентності об'єктивно зумовлений динамічними вимогами сучасного суспільства. При цьому важливим є те, щоб окрім суспільних вимог, була і суб'єктивна мотивація, готовність до професійного вдосконалення з боку вчителів. Ключове значення в даному контексті набуває поняття "професіоналізація вчителя".

На думку В. Харламенко і Т. Олефіренко: "Професіоналізація вчителя – це цілісний безперервний процес становлення особистості фахівця, який починається з моменту вибору професії, триває протягом усього професійного життя людини; як спосіб отримання соціального статусу через професію" [1, с. 222]. В результаті цього процесу відбувається становлення вчителя як професіонала. Професіоналізація вчителя розуміється як багатоплановий процес, що включає: вибір професії, засвоєння її норм, правил, компетенції; усвідомлення себе як професіонала; володіння найновішою інформацією у сфері педагогічних наук; самоосвіта та навчання впродовж життя; постійне підвищення фахової кваліфікації.

Водночас професіоналізація розглядається і як стратегія покращення соціального статусу та умов праці вчителів [6, с. 28]. У даному контексті важливою є політика держави, що створює умови для професійного розвитку вчителя.

Проблема професіоналізації вчителя актуалізувалася у Словаччині в контексті суспільно-політичних перетворень початку 1990-х років, в умовах постсоціалістичної трансформації та розбудови суверенної державної системи (з 1993 р.). Але тривалий час не було здійснено результативних кроків щодо покращення статусу професії вчителя, а також вдосконалення підготовки педагогів-фахівців, через що зростала критика такої державної політики. Приміром, словацький дослідник Б. Косова констатує кризу професії вчителя в Словаччині та наводить при цьому наступні її прояви: загальне відставання реформ освітньої сфери; недостатня увага держави та брак нормативної підтримки щодо вчительської професії та педагогічної освіти; обмеженість наукових розробок у питанні реформування і професіоналізації педагогічної освіти; низький престиж вчительської професії та недостатнє фінансове забезпечення працівників педагогічної сфери; брак кваліфікованих вчителів, низька підготовленість словацьких педагогів до індивідуалізації, інформатизації сучасного навчання; обмеженість вищої освіти в аспекті формування професійної ідентичності, акцептації компонентів педагогічного професіоналізму та адекватної реакції на вимоги часу [9, с. 9-12].

В 1990-х роках здійснювалися окремі спроби щодо концептуального та нормативного врегулювання процесу підготовки вчителів і статусу педагогічного працівника, але ефективності та комплексності в реалізації задекларованого досягти не вдалося.

Одним із перших кроків у цьому напрямку був програмний документ "Дух школи" (1990 р.) [8], котрий хоч і мало що змінив в освітній політиці держави, але принципово вплинув на мислення прогресивних вчителів і створив концептуальну основу для подальшої реформеної риторики. В рамках даного документу група експертів на чолі з І. Туреком висловила амбіції на формулювання загальних принципів майбутньої чехословацької освіти в умовах зміни парадигми суспільного розвитку. Документ торкався також проблеми становища та суспільної ролі вчителів, хоч і не містив вимог щодо професіоналізації та стандартизації вчительської професії.

Більш істотні пропозиції щодо державної політики реформування освіти були сформульовані в рамках проекту "Константин – Національна програма виховання і освіти" [4], який підготувала у 1994 р. група вчених на

чолі з Е. Комаріком під егідою Міністерства освіти і науки СР. У контексті висвітлення національної стратегії розвитку освіти, в документі були відображені окремі аспекти розуміння вчительської професії: функції вчителя в освітньо-виховному процесі, кваліфікація, педагогічна мобільність і кар'єра, статус вчителя в суспільстві [4, с. 21-24].

Експерти вказали на необхідність змін у сфері кваліфікації вчителів в умовах майбутніх системних трансформацій у навчально-виховному процесі. В програмі було визначено спектр здібностей і навичок, якими повинен володіти вчитель. Ключова вимога стосувалася готовності вчителя до професійного розвитку в системі неперервної освіти, періодичної актуалізації кваліфікації у фаховому, педагогічному та організаційному відношенні [4, с. 22-23]. Водночас, слід зазначити, що сформульовані в програмі вимоги та пропозиції щодо професіоналізації не містили конкретних кроків з їх впровадження. Загалом же передбачені проектом освітні реформи не були реалізовані.

З метою професіоналізації педагогічної діяльності в січні 1996 року Міністерством освіти СР було прийнято дві постанови – “Про професійну та освітню кваліфікацію педагогічних працівників” (№41/1996) та “Про подальшу освіту педагогічних працівників” (№42/1996), які більш ніж десятиліття були єдиними документами, що нормативно визначали вимоги до кваліфікації вчителів, їх професійних знань, вмінь і навичок.

Наступним доволі амбіційним проектом, який був підтриманий на вищому державно-владному рівні – урядом (2001 р.) і парламентом (2002 р.), була “Національна програма виховання і освіти в Словацькій Республіці на найближчі 15-20 років” (проект “Milenium”) [5]. Однією з дванадцяти ключових сфер реалізації освітньо-виховної програми визначено систему підготовки вчителів, їх професіоналізації. В програмі наголошено, що якісна підготовка педагогічних працівників не обмежується тільки базовою освітою, а триває впродовж життя, включає мотивацію до професійного розвитку і дотримання етичного кодексу вчителя [5, с. 47]. У документі визначено комплекс заходів, що передбачають: покращення педагогічної освіти в межах бакалаврських і магістерських навчальних програм; підвищення суспільної оцінки та фінансової підтримки праці вчителів; законодавче врегулювання статусу педагогічного працівника; створення стандартів педагогічної кваліфікації; запровадження кар'єрних ступенів; вдосконалення системи підвищення педагогічної кваліфікації; підвищення якості та ефективності педагогічної праці [5, с. 40-42]. Очікувалося, що реалізація задекларованих заходів буде значним поступом на шляху професіоналізації праці вчителів у Словаччині.

Згадані документи (“Duch školy”, “Konštantín”, “Milenium”) репрезентують ту лінію концептуалізації підготовки та професійного розвитку вчителів, яка відображає уявлення і бажання представників професії щодо підвищення свого статусу. Попри те, що всі три документи були створені за підтримки Міністерства освіти СР, у своїй більшості пропозиції не були реалізовані на практиці, а скоріше стали опорою політикам у їх реформеній риторичі [7, с. 32]. Реформування педагогічної освіти проголошувалися важливою частиною політичних програм і пріоритетів діяльності уряду, але реальні кроки в цьому напрямку почалися тільки з середини 2000-х років.

У контексті адаптації системи освіти Словаччини до європейського освітнього простору в експертному середовищі посилилася дискусія, наукові пошуки (зокрема і під егідою Міністерства освіти СР, європейських фондів) щодо проблеми професіоналізації вчителя. Педагогічна спільнота активно включилася в розробку й обговорення концепції професійного розвитку вчителів. Приміром, тільки в жовтні-листопаді 2004 року посередництвом часопису “Pedagogické rozhľady” в дискусії взяли участь 640 словацьких вчителів [2, с. 85].

Ключові цілі системи професійного розвитку вчителів, які формулювали словацькі фахівці, передбачали створення оптимальних умов для підвищення якості та ефективності педагогічної праці, кар'єрного росту вчителів. Першорядне значення надавалося безперервній освіті вчителів, головну мету якої І.Павлов вбачав у реалізації очікувань і задоволення потреб на трьох рівнях: 1) на рівні вчителя – в індивідуалізації професійної ролі; 2) на рівні школи (навчальної інституції) – в наданні освітніх послуг професіоналами; 3) на рівні суспільства – в гарантуванні надання професійних освітніх послуг [6, с. 30].

В рамках дискусії стосовно проекту концепції професійного розвитку вчителів група експертів (Б. Касачова, Б. Косова, І. Павлов, Б. Пупала, М. Валіца) у 2006 році запропонувала своє бачення проблеми в публікації “Професійний розвиток вчителя” [2]. Необхідність прийняття концепції обґрунтовувалася наявністю кризових явищ у педагогічній системі та комплексом факторів національного, міжнародного характеру.

Серед основних цільових сфер, які потребували концептуального осмислення і нормативного регулювання, дослідники виокремлювали професійну стандартизацію, кар'єрну систему та неперервну освіту вчителів.

У сфері безперервної освіти передбачалося створення механізму адаптації кваліфікації вчителів до умов кредитної системи навчання, врахування професійного рівня при диференціації заробітних плат. Цільова сфера кар'єрного росту визначала шляхи та процедури, що дозволяють вчителям визначати свій професійний розвиток (кар'єрні ступені та позиції).

У сфері професійних стандартів мова йшла визначення основних фахових вимог до вчителя і про розбудову моделі професійної компетентності педагогічного працівника. На думку словацьких експертів, фаховий

профіль вчителя повинен містити три групи компетенцій: компетенції орієнтовані на учня; компетенції орієнтовані на навчальний процес; компетенції орієнтовані на саморозвиток учителя [2, с. 46]. Таким чином професіоналізація діяльності вчителів включає педагогічно-психологічний компонент (орієнтація на учня), фахово-дидактичний компонент (орієнтація на навчальний процес) і андрагогічний компонент (орієнтація на саморозвиток).

В 2006 р. міністр освіти Л. Сігеті презентував на розсуд громадськості проект “Концепція професійного розвитку вчителів у кар’єрній системі” [3], в якому визначено основні проблеми професії педагога, стратегічні цілі та передумови змін. Позитивно, що проект концепції професійного розвитку вчителів не тільки окреслював головні проблеми, але й пропонував шляхи їх вирішення. Реалізація концепції передбачала п’ять взаємопов’язаних стратегічних кроків – створення професійних стандартів, кар’єрних рівнів, кредитної системи, модернізацію неперервної освіти вчителів і механізму оцінювання та оплати праці педагогів [3, с. 1].

Автори документу запропонували концептуальну модель професіоналізації вчителя (див. рис 1).

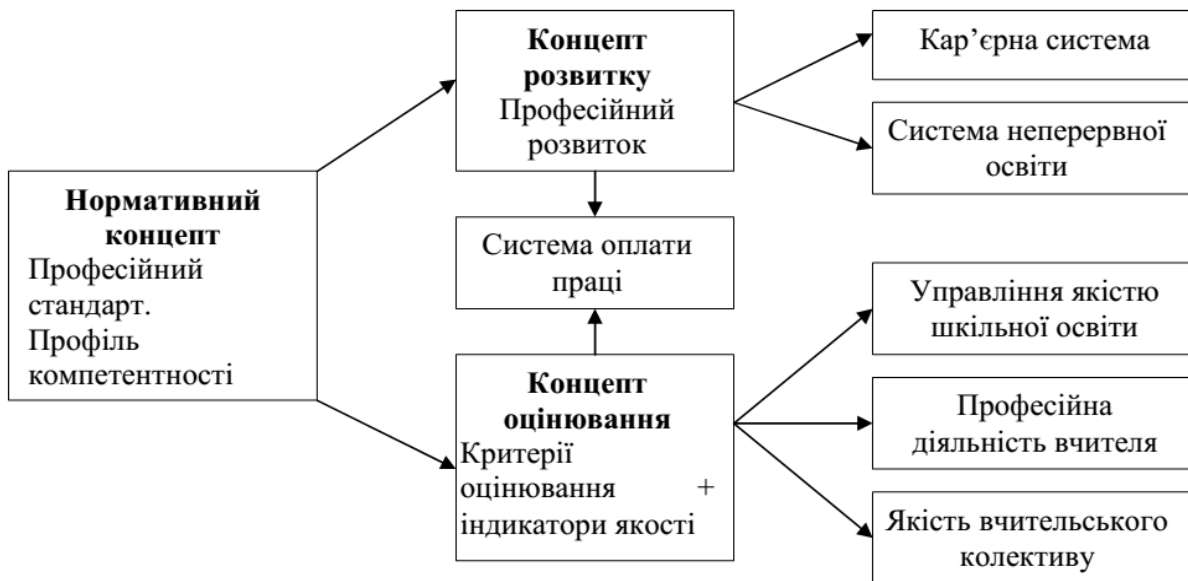

Рис.1. Концептуальна модель професіоналізації вчителя [3, с. 9].

Для реалізації змін, передбачених “Концепцією професійного розвитку вчителів у кар’єрній системі”, ключове значення має нормативний концепт, прийняття якого забезпечує Міністерство освіти СР. Нормативний концепт слугує вихідною основою для системи розвитку, яка підтримує мотивацію вчителів до професійного розвитку через відповідну оплату праці та кар’єрний ріст. Оплата праці залежить також від системи оцінювання якості професійної діяльності вчителів у рамках навчального закладу (школи).

У квітні 2007 року “Концепція професійного розвитку вчителів у кар’єрній системі” була схвалена урядом Словаччини.

Концепція стала вихідною основою для ухвалення парламентом 22 травня 2009 р. закону “Про педагогічних працівників...” [10], в якому вперше за час існування Словацької Республіки професія педагога врегульована окремим законодавчим актом. Закон містить нововведення щодо правового статусу педагогів, їх кваліфікації, неперервного навчання, педагогічної практики, атестації, кар’єрних ступенів, зарплатних тарифів, соціального захисту, реєстрації та обліку педагогічних працівників та ін.

Окремий розділ закону (§ 25-34) присвячений професійному розвитку педагога. Зокрема зазначено, що професійний розвиток є процесом поглиблення і вдосконалення своєї кваліфікації та професійної компетентності у відповідності до найновіших наукових розробок, суспільних потреб і вимог щодо виконання педагогічної діяльності [10, с. 2341]. Визначено основні шляхи професійного розвитку: неперервна освіта, творча активність у контексті педагогічної діяльності, самоосвіта.

Закон був покликаний покращити підготовку, становище та мотивацію вчителів, але багато аспектів професії педагога залишилися нерегульованими, чимало нововведень критикуються фахівцями. Однак з огляду на минуле, поступ на шляху професіоналізації підготовки та фахового розвитку словацьких педагогів є очевидним. Позитивним є сам факт активізації уваги до професії вчителя з боку держави, в т.ч. і бажання змінити соціальне становище педагогічних працівників. Показовим у даному відношенні є відновлення в 2010 році роботи Відділу соціального захисту вчителів при Міністерстві освіти СР, який було ліквідовано у 1990-х роках [9, с. 14].

Таким чином, у 2009 році в законодавчому полі були врегульовані основні проблемні поля професіоналізації вчителів, насамперед питання кар'єрного росту та підвищення кваліфікації вчителів. Але нормативно невизначеною й надалі залишається проблема професійних стандартів. Міністерство освіти СР не підтримало зусилля щодо ухвалення стандартів педагогічної професії в 2009-2014 рр., коли було створено оптимальні умови для цього завдяки реалізації національного проекту "Професійний і кар'єрний ріст", що фінансувався зі структурних фондів Європейського Союзу [7, с. 36]. Але це питання знаходиться на порядку денному щодо нормативного врегулювання, оскільки є актуальні запити педагогічної спільноти та відповідні наукові розробки.

Висновки... Таким чином історичний досвід Словацької Республіки вказує на складність впровадження змін в системі професіоналізації вчителів. На сучасному етапі у владній еліті формується розуміння, що для успішного реформування освітньої системи необхідно створення умов для професійного розвитку вчителів. Попри наявність проблемних сфер, в останнє десятиліття в Словаччині відбулися позитивні зміни в системі професіоналізації вчителів, орієнтовані на концептуальне оновлення її змісту, нормативно-правового забезпечення, а також модернізацію системи підготовки педагогів-фахівців в контексті входження до європейського освітнього простору. Найбільш актуальною проблемою, яка потребує в майбутньому свого розв'язання, є нормативне визначення системи стандартів професійного розвитку вчителів.

Висвітлення концептуальних і нормативних аспектів професіоналізації вчительської діяльності в Словаччині відкриває перспективи для подальших емпіричних досліджень даної проблеми. Також в умовах входження України у європейський освітній простір актуальності набувають порівняльні дослідження з різних аспектів професійного розвитку вчителів у зарубіжних країнах, в т.ч. у Словаччині.

Використана література :

1. Харламенко В. Концептуальні положення професіоналізації вчителя / В. Харламенко, Т. Олефіренко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 7. – С. 218-222.
2. Kasáčová B. Profesijský rozvoj učiteľa / В. Kasáčová, В. Kosová, I. Pavlov, В. Pupala, M. Valica. – Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, 2006. – 164 S.
3. Konceptia profesijsného rozvoja učiteľov v kariérnom systéme / M. Černotová, L. Drga, В. Kasáčová [et al.] // Pedagogické rozhľady. – S. 3-26.
4. Konštantín – Národný program výchovy a vzdelávania. 2. etapa. – Bratislava : Ministerstvo školstva a vedy Slovenskej republiky, 1994. – 50 s.
5. Milénium – Národný program výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 až 20 rokov. – Bratislava, 2002. – 56 S.
6. Pavlov I. Profesijský rozvoj učiteľov a ich kontinuálne vzdelávanie na Slovensku / Ivan Pavlov // Pedagogické rozhľady. – 2006. – Č. 4-5. – S. 28-36.
7. Porubský Š. Problém štandardizácie učiteľskej profesie v kontexte profesijsného rozvoja učiteľov na Slovensku / Š. Porubský, В. Kosová, I. Pavlov // Orbis scholae. – 2014. – № 8 (3). – S. 23-46.
8. Turek I. Duch školy / Ivan Turek a kol. // Pedagogika. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově. – 1993. – Č. 2. – S. 121-132.
9. Vysokoškolské vzdelávanie učiteľov : vývoj, analýza, perspektívy / Beata Kosová ... [et al.]. – Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2012. – 143 s.
10. Zákon č. 317/2009 z 24. júna 2009 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch // Zbierka zákonov. – 2009. – Čiast.113. – S. 2334-2361.

Ключкович Т.В.

ПРОБЛЕМА ПРОФЕССИОНАЛИЗАЦИИ УЧИТЕЛЯ В СОВРЕМЕННОЙ СЛОВАКИИ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ

В статье освещены особенности концептуальной разработки и нормативно-правового регулирования проблемы профессионального развития учителей в Словакии. Сделан вывод о том, что, несмотря на наличие проблемных сфер, в Словакии произошли позитивные изменения в системе профессионализации учителей, ориентированные на карьерный рост и повышение квалификации педагогов. Наиболее актуальной проблемой, которая требует в будущем своего решения, является нормативное регулирование системы профессиональных стандартов учителей.

Ключевые слова: Словакия, профессионализация, учитель, педагогическое образование, карьерный рост, повышение квалификации.

Klyuchkovych T.

PROBLEM OF TEACHER PROFESSIONALIZATION IN MODERN SLOVAKIA: CONCEPTUAL, LEGAL AND REGULATORY ASPECTS

The topicality of the material expressed in the given article is preconditioned by finding ways to improve the system of training and professional development of pedagogues in Ukraine in the process of integration into the European educational space. The experience of the neighboring countries that are regarded to be the members of the former socialist camp are of the utmost importance in this respect especially Slovakia. The problem of teacher professionalization actualized in Slovakia in the context of social and political change in early 1990s. But for a long time the effective steps to improve the status of teaching profession and betterment the pedagogues training were not made.

The indications of the crisis of teacher's profession in Slovakia mentioned in the article: insufficient attention of the state and the lack of regulatory support concerning the teaching profession and pedagogical education; limited scientific research on the issue

of reforming and professionalization of pedagogical education; the low prestige of teaching profession and insufficient financial support of employees in educational sphere; shortage of qualified teachers, poor training of Slovak teachers to individualization, computerization of modern education.

Basic conceptual, legal and regulatory documents in the sphere of teachers' professional development have been analyzed – «Duch školy», «Konštantín», «Milenium», "The concept of teachers' professional development in the career system" and the law "About the pedagogical staff." In the article fixed that the key goals of teacher professionalization – is to create optimal conditions for improving the quality and efficiency of pedagogical work and career progress of teachers. According to the Slovak experts, professional profile of the teacher should contain three groups of competencies: student-oriented competencies; educational process-oriented competencies; teachers self-development oriented competencies.

In 2009 the main aspects of teacher professionalization, especially the system of career progress and teacher further training were regulated by the law. It is concluded that the significant changes in the system of teacher professionalization have been made in Slovakia. The most urgent problem that needs to be settled in the future, is the normative definition of the system of teachers' professional standards.

Key words: Slovakia, professionalization, teacher, pedagogical education, career progress, further training.

Подано до редакції 17.03.2015.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Старостою В.І.

УДК 378(477):371.14

© 2015

Кляп М.І.

ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості та шляхи формування педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу. Проаналізовано основні напрями удосконалення професіоналізму викладача шляхом підвищення ефективності його компонентів. Підкреслено роль стажування, зокрема закордонного, як способу підвищення кваліфікації сучасного працівника вищої школи та реалізації одного з основних засад європейської освіти - принципу мобільності викладачів та студентів.

Ключові слова: педагогічна майстерність, викладач вищої школи, компоненти педагогічної майстерності, стажування, академічна мобільність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Кінець ХХ – початок ХХІ століття – період надзвичайно стрімкої і глибокої трансформації як світової, так і національної систем вищої освіти. Шляхи модернізації вищої освіти України визначені європейськими та світовими тенденціями розвитку цієї галузі. Прагнення до безперервного розвитку, входження у світовий освітній простір, подолання всіх деформацій попереднього періоду повинні стати визначальними ознаками української освітньої реформи. Мета вищої освіти сьогодні – це підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства, через інновації у навчально-виховному процесі та науково-методичній роботі. Тому основним завданням діяльності сучасного вищого навчального закладу в Україні має стати формування інноваційного освітньо-виховного середовища, що передбачає не тільки зміни в організації навчання, а й удосконалення професійної майстерності викладачів. Для того, щоб вища освіта України максимально задовольняла вимоги часу, такі чинники, як компетентність, професіоналізм, інтелект, творчість повинні відігравати провідну роль у функціонуванні цієї сфери. Всі ці риси можна вважати необхідними ознаками сучасного креативного викладача ВНЗ, перед яким постійно постає проблема удосконалення, підвищення своєї педагогічної майстерності, особливо у контексті інтернаціоналізації вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Питання формування професійної майстерності аналізуються у наукових дослідженнях В. Андрущенко, Ю. Васильєва, С. Вітвицька, Г. Єльнікової, І. Зязюна, Б. Кобзаря, Н. Ничкало, І. Підласого, О. Пометун, О. Пехоти, О. Савченко, В. Сухомлинського, М. Фіцули та ін. Структуру педагогічної майстерності досліджували у своїх працях В. Кан-Калик, Д. Крамущенко, І. Кривонос. Питання, пов'язані із підготовкою науково-педагогічних працівників, підвищенням їх кваліфікації та педагогічної майстерності розкриті у науковому доробку В. Гриньової, К. Корсака, М. Романенка, Н. Селіверстової, В. Семиченко та ін. Підвищення педагогічної майстерності як умова, що сприяє академічній мобільності викладача, ще не була предметом дослідження.

Формулювання цілей статті... Мета статті – проаналізувати основні складові педагогічної майстерності викладача вищої школи та вказати на деякі шляхи її удосконалення, підкреслити роль цих процесів у реформуванні національної вищої освіти в контексті її інтернаціоналізації.

Актуальність проблеми викликана необхідністю врахування нових вимог до вищої освіти в умовах трансформації суспільства, критичним аналізом якості роботи викладачів вищих навчальних закладів на сучасному етапі, що обумовлює потребу у новому підході до організації, структури, змісту, форм і методів удосконалення педагогічної майстерності викладачів.